

Darko Veljan¹

Prirodoslovno-matematički fakultet
Matematički odsjek, Zagreb

00-00

**PROF. DR. SC. ZVONKO BENČIĆ I DIPL. ING. DAMIR
MIKULIČIĆ UREDNICI KNJIGE „VELIČANSTVENA
MATEMATIKA“**



Zvonko Benčić



Damir Mikuličić

Prof.dr.sc. Zvonko Benčić rođen je u Senju 1940. godine. Pohađao je osnovnu školu i gimnaziju u Zagrebu (II muška gimnazija). Diplomirao je ETF (današnji FER) Sveučilišta u Zagrebu 1963. Magistrirao je na PMF- u Sveučilišta u Zagrebu 1969., a doktorirao na FER-u 1988. Profesor Benčić jedan je od utemeljitelja energetske elektronike u Hrvatskoj. NA FESB-u Sveučilišta u Splitu utemeljio je još davne 1974. godine predmet Energetska elektronika, gdje je ustanovio i opremio odgovarajući laboratorij. Od 1962. do 1994. radio je i na Elektrotehničkom institutu „Rade Končar“ u Zagrebu. Tada se zaposlio na FER-u, gdje je radio od

¹ Stavovi izneseni u referatu su osobna mišljenja autora, nisu obvezujući za poduzeće / instituciju u kojoj je autor zaposlen te se ne moraju nužno podudarati sa službenim stavovima poduzeća / institucije.

2000. do umirovljenja 2011. godine kao redoviti profesor u trajnom zvanju.

Sudjelovao je na mnogim znanstvenim skupovima i projektima na stvaranju potrebe energetske gospodarstva. Sudjelovao je u projektiranju na više od 800 prototipova uređaja energetske elektronike. Autor je više sveučilišnih skripti za studente te autor ili suautor više od 60 znanstvenih radova. Napisao je više od 50 eseja iz područja energetske elektronike.

Bio je urednik više od 100 knjiga iz raznih područja znanosti, tehnike i povijesti znanosti te tehnike. Dobio je više od deset nagrada; među ostalim „Josip Juraj Strossmayer“ HAZU, a 2010. godine godišnju nagradu „Nikola Tesla“ Hrvatske sekcije IEEE. Nakon odlaska u mirovinu bio je i dalje vrlo aktivan kao urednik znanstvenih skupova i zbornika radova „Povijest i filozofija tehnike“ sve do 2021. godine, kad je, nažalost, preminuo.

U okviru Odjela za prirodoslovlje i matematiku Matice hrvatske u Senju je održao 2018. godine predavanje o svojem ocu- profesoru matematike i fizike i o tome napisao članak (zajedno s Brankom Hanžekom) „Vladimir Benčić-školovanje i službovanje na Senjskoj gimnaziji“ u časopisu Prirodoslovlje 18 (1-2), 3-30 (2018).

Posljednju godinu svog plodonosnog stvaralaštva veliko je vrijeme posvetio uređivanju prijevoda knjige C. Pickover, The Math Book, Sterling, New York, 2009. Ta je knjiga u svoje vrijeme bila svjetski hit u području povijesti znanosti, te je 2011. godine dobila prestižnu nagradu Britanskog instituta za povijest znanosti kao najbolja u tome području. Knjigu je preveo na hrvatski, prilagodio i na više mjesta nadopunio s pojedinim objašnjenjima, nadopunio s novim podacima i datumima autor ovog članka, D. Veljan, s kraćim prilozima i o našim znanstvenicima, npr., Boškovićem, Teslom, Varićakom, Fellerom, Ružičkom, Blanušom, Mardešićem, Grünbaumom, Prelogom, Jankom, našim prvim piscima matematičkih udžbenika Mijom Šilobodom-Bolšićem i Matom Zoričićem iz 18. stoljeća i drugim. U prijevodu smo spomenuli i naša najstarija sveučilišta: zadarsko i zagrebačko. Spomenuli smo zašto nam je u matematičkoj povijesti važan i knez Branimir i Herman Dalmatin i fra Luca Pacioli - suradnik Leonarda da Vincija - koji je predavao matematiku i u Zadru oko 1500. godine. Spomenuli smo i prvo elektroničko računalo u Hrvatskoj iz 1967., koje je nabavljeno preko tadašnjeg Instituta za matematiku čiji je ravnatelj tada bio prof. Vladimir Vranić, te smješteno na Institutu Ruđer Bošković. Naveli smo i neke stare hrvatske nazive, primjerice hitnica za parabolu, pakružnica za elipsu, šiljnik za piramidu, bridnik za prizmu, brojidbu za statistiku, lihe i tahe brojeve za parne i neparne, četvorina za kvadrat itd. Osim, naravno, uobičajenih zbroj za sumu, umnožak za produkt, obujam za volumen itd.

Profesor Benčić je kao prvi urednik te knjige prevedene kao „Veličanstvena

matematika – kroz povijest u riječi i slici“ prihvatio moj spomen tih starih hrvatskih riječi u knjizi i bitno pridonio njenoj kvaliteti u činjeničnom, tehničkom, jezičnom i gramatičkom smislu. Smatrao je da je knjiga izuzetno kvalitetna i da on kao erudit nije za mnoge stvari navedene u knjizi a naročito u prijevodu nije znao. Kao urednik nije se protivio da dodam dva nova poglavlja u prijevodu: Milenijski (i još neki) problemi, te Abelova nagrada. U poglavlju o problemima su navedeni osim milenijskih problema čije svako rješenje Clayova fundacija nagrađuje s milijun američkih dolara, naveo sam po svojem izboru još 20- ak teških neriješenih starih i novijih matematičkih problema. U poglavlju Abelova nagrada naveo sam sve dosadašnje (od 2002. do 2022.) te godišnje prestižne nagrade čiji dobitnici dobivaju milijun dolara (ili oko 900000€) i smatra se pravom zamjenom za Nobelovu nagradu u drugim područjima.

Upravo nakon što je knjiga izašla objavljeno je ime Abelovca za 2023., a to je argentinsko-američki matematičar Louis Caffarelli, profesor na Sveučilištu Austin, Tx, SAD, za njegove važne radove o parcijalnim diferencijalnim jednadžbama. Njima se opisuju razni fizikalni procesi i složeni dinamički sustavi, primjerice u meteorologiji, turbulencijama u tekućinama i atmosferi, energetici i drugdje.

Profesor Benčić je uspio izboriti i manju potporu MZO RH za izdavanje knjige. Knjiga je trebala izaći tijekom 2022. godine ili najkasnije početkom 2023. u izdavačkoj kući „Kiklos“, Zagreb. Na žalost, prof. Benčić, preminuo je u rujnu 2021., u tijeku rada na toj knjizi. Knjiga je ipak izašla u travnju 2023. u izdanju izdavačke kuće „Izvori“, Zagreb, pod uredništvom dipl. ing. Damira Mikuličića i autora prijevoda.

Profesor Zvonko Benčić bio je, osim vrhunskog znanstvenika i praktičara iz područja energetske elektronike, koja je danas jedna od ključnih grana energetskih čimbenika, također i pisac i urednik brojnih projekata i znanstvenih skupova na teme energetike. Danas su te teme na vršnoj listi prioriteta svjetske ekonomije. A njegove bi zamisli mogle zasigurno pridonijeti svojim konstruktivizmom aktualnom rješavanju te krize. Njegove zamisli o efektivnoj uporabi elektronike u energetici mogle su biti vrlo bitne u nedavnim energetskim problemima, ali je, nažalost, preminuo. O tim primjenama i ostalim Benčićevim zamislima zasigurno će više reći i napisati drugi govornici i njegove kolege, studenti i stručnjaci iz elektronike i elektrotehnike.

Novi urednik „Veličanstvene matematike“, dipl. ing. Damir Mikuličić prihvatio je gotovo sve uratke prethodnog urednika Z. Benčića, prihvatio i moje napomene i dodatke, a dodao je i neke svoje. Oblikovao je naslovnicu i poledinu knjige te prvih nekoliko strana. Od izdavača Sterling iz New Yorka smo u međuvremenu otkupili i originalne fileove slika i autorska prava. I sam je Mikuličić diplomirani inženjer elektrotehnike, bivši novinar „Vjesnika“ o znanstvenim temama i

dugogodišnji urednik izdavačkog poduzeća „Izvori“ koje uglavnom izdaje znanstvene, znanstveno- popularne i knjige znanstvene fantastike. Još 2012. godine, i sam je sudjelovao u prijevodu knjige istog autora C. Pickovera „Strast za matematikom“, Izvori, Zagreb, 2012.

Ovim se putem želim zahvaliti i gđi. Marini Tolj, dipl. iur., kćerki prof. Benčića.

Darko Veljan

Naslovnica knjige: Veličanstvena matematika

